

MEHĨ TIAKU MINĀPIN

¹ Uito Iesui ywyt sese Tiaku. Iesui ti uheyke'et sese are. Pyno meiū uito Tiaku uimiwan atipo'oro ehowawi. Uito ti Tiaku Tupana eropat hat i'ewyte Aika'iwat Aipotypot Iesui eropat hat uito are. Koitywy atipo'oro ui'e hap torania kape Tupana mēpyt'in aimēpuo aimēpuo yi wato hap ok tā tukupte'en hap kape.

² Uiwyria'in karāpe put'ok'e ahete aikotā aikotā mikyry'i hap ho'opot hap ahā'āg hap mi'i pote waku watuwehum kahato Tupana kape.

³ Mi'i hap watunug mote po'og ihāite ahepiat imohey hap. Mi'i hawyi wahaty sepap ne'i ra'yn karāpe wētup ok kaipyi ra'yn ahā'āg hap put'ok'e turan.

⁴ Waku yt watuwemig i ahā'āg hap pupi. — Waku arakosap aru ho'opot hap sakpo wato'e yn waku yn aipy'a pe. Mi'i hap watunug mot'i pote Iesui mohey haria wo kahato watoine'en hāpyk sese rakat hap ete. Wahupit kuap waho'opot hap ahā'āg hap pote ti hekat kahato rakaria ewy watoine'en Tupana wanētup hawe.

⁵ Karāpe yt watikuap i kat som waku watunug hāpyk takat ahā'āg hap put'ok'e turan mi'i hap e'at pe waku wahētup kahato wuat'i kuap sese hat Tupana kape. Mi'i hawyi aikotā waku hamuat tohenoi kahato ahepe towese popuo aimu'e yt ahaty'i haty'i popuo hin i aināpin Tupana.

⁶ Imohey kahato hap wywo yn waku wahētup aimowe'eg hamuat wahētup Tupana pe. Yt naku

i wahētup Tupana pe imohey ran hap wywo. Ma'ato karāpe wahētup imohey ran hap wywo ne'i pote ahehay yt aiwesat i wytı aru imohey ran nywo ne'i wahētup wote. Yt naku i imohey hap kowo'i kowo'i aiwanētup hap mywo wahētup. Ma'ato mi'i hap wywo wahētup pote watopyhu'at aikotā y'y hyemueri piat ewy ne'i aiwanētup hap. Aikowo aikowo wasere wato upi hap ewywuat watoīne'en aiwanētup hawe imohey hap upi. Yt naku i are.

⁷ Aikowo aikowo ne'i imohey hap aiwanētup hawe pote yt naku i kahato watopyhu'at katupono atimohey kahato Tupana wato'e irania'in me ma'ato yt pywo pe i katupono typy ihay rakat ewy watoīne'en aiwanētup hawe.

⁸ Karāpe wahētup Tupana kaipyi aimiky'esat ko'i ma'ato yt watomohey kahato i hap wywo pote typy ehay rakat ewy watoīne'en. Yt naku i wato'e Tupana pe – Woromohey En Tupana wen ma'ato yt atikuap i sio etum aru uimiētup sio yt wato'e pote kowo'i kowo'i watomohey typy wanētup haria watopyhu'at. Mi'i hap ewy wahētup pote aimiētup yt heremo hin i Tupana wanētup hawe. Mi'i pote yt tutum kuap i aimiētup Tupana tuwe-kaipyi.

⁹ Karāpe watomohey Iesui hawyi ho'opot kahato hap topyhu'at ahete katupono irania'in yt imohey i haria yt i'atuwese hin i ahete – Yt naku i kahato eipe i'atu'e ahepe. Mi'i hawyi ahehaky'e'i kahato hap toīne'en ahete. Mi'i pote yt naku i aiwanētup hap yi kape are. Yt naku i watuwemōti imohey hap ete katupono Tupana wanētup hawe waku pe watoīne'en.

10 Hekat rakaria miit'in mimõtypot ko'i tukupte'en mesuwarote i'atu'e ma'ato Tupana wanëtup hawe imohey haria hekat rakaria ewy tukupte'en katupono yne Tupana wanuat toñe'en imohey haria po pe. Mi'i tupono waku hekat rakaria mesuwarote aito pote waku watuwehum Tupana kape are ma'ato yt naku i watuwehum ahekat ete — Uito po'og uhekat wato'e aiwanëtup hawe. Waku paa'e haria wo watopyhu'at ahekare'en ko'i ete katupono iku'uro irane mi'iria hekat rakaria pytkai. Mi'i hawyi aiku'uro hawyi yt kat i ahekat mesuwarote. Ta'i aheñe'en hap mesuwarote ipohyt ko'i ewy kahato. At hakup kahato hawyi igag ipohyt hawyi iteneg na'yn hawyi iku'uro.

11 Pywo ipohyt ewy kahato hekat rakaria tukupte'en. Mesup hekat kahato rakaria tukupte'en mi'i hawyi mûki'ite satek hap e'at pe hawyi ihaky'e'i kahato rakaria wo tukupte'en ipohyt teneg ewy. Karäpe Tupana ainug hekat rakano mi'i pote waku watuwehum kahato ahekat nug hat Tupana ete. I'ewyte karäpe yt ahekare'en kahato i hap put'ok'e ahete waku watuwehum kahato wy Aimowepit hat Tupana ete are katupono watikuap yt ahekat kaipyi i aimowepit sese hap tut. Waku wato'e — Ta'i ahekat mesuwarotiat ipohyt ewy waku wato'e mesup. Ikahu kahato tig wen ma'ato mûki'ite toto ra'yn. Mi'i hap ewy ahekat yt toñe'en mot'i hin i waku wato'e ahatek hap e'at pe mesuwe.

12 Ma'ato uwe uwe tepiat ho'opot turan te haky'e'i turan yt iwaure i imohey hap mi'i hat ti Tupana mimowaku wo toñe'en i'ewyte Tupana mimo-wepit kahato wo toypyhu'at wuat'i e'at pe katupono ho'opot hap sakpo gosap hat toñe'en imohey

hat. Mi'i hat pe Tupana to'e aru – Uiky'e hat sese en e. Mi'i pote woromoieñe'en kahato wuat'i e'at pe e yt tewaure i haria pe.

¹³ Karäpe ahä'äg hap toïne'en ahete yt naku i nug hamuat mi'i pote yt naku i wato'e aipy'a pe – Tupana ti uhä'äg kahato yt naku i nug hamo yt naku i wato'e katupono Tupana yt ahä'äg kuap i sa'ag nug hamo i. I'ewyte yt wahä'äg kuap i Tupana sa'ag nug hap ete aito.

¹⁴ Aiwanëtup hap miky'esat sa'ag kaipyi ti tuwëtem ahä'äg sa'ag nug hamuat hap. Aimiky'esat sa'ag aipy'a piat aim'a'at hamuat topyhu'at aikotä ewamiri miat hä'äg hap ewy. Aimiky'esat ahä'äg kahato yt naku i nug hamuat. Wahä'äg hawyi watopyhu'at aim'a'at hawe aikotä hapiri topyhu'at ewamiri pe hap ewywuat.

¹⁵ Aimiky'esat sa'ag ko'i ahepiat i'aparap hap toïne'en. Aiwanëtup sa'ag hap aikotä aikotä waku watunug aru aiminug sa'ag ainug yt naku i nug haria sese katupono meremo watuwat aiwanëtup sa'ag hap ko'i upi. Watunug aimiky'esat sa'ag ko'i hawyi sa'ag nug haria wo ra'yn watopyhu'at Tupana wanëtup hawe. Mi'i hawyi Tupana ui'apiheg hap yn topyhu'at aiwanëtup hawe.

¹⁶ Yt naku i watuwema'at uiwyria'in are. Yt naku i watunug aimiky'esat sa'ag. Waku watoiat aimiky'esat ko'i yt naku i nug neran hap ko'i.

¹⁷ Tupana ti hëtyhot kahato rakat ewy toïne'en. Tupana ti at nug hat waty nug hat i'ewyte wuat'i waikiru nug hat wytí Mi'i. Tupana yne wakuap nug hat. Yt kat hin i sa'ag Tupana tunug. Yne imienoi ko'i häpyk yn na'yn. Ewaty at yt hëtyhot mot'i i ahowawi. Hëtyhot rokirë yt ra'yn tuereto

at waty waikiru ko'i wen ma'ato Tupana sese yt mi'iria tominug ko'i yt ewywuat hin i toñe'en. Tupana ti po'og po'og aipowyro hat tominug at waty waikiru ko'i kai. Mi'i ti po'og po'og ipotpap at ka'ap wytiaipoityro hamuat. Yt kat sa'up i watum pytkai tutum yne yne ahepe tekat ko'i aimowepit hamuat ko'i. Hëtyhot at ka'ap Tupana.

¹⁸ Tehay pywuat sese wo ainug tomëpyt'in ko'i. Mi'i hawyi aito watopyhu'at Tupana mowepit kahato haria aikotā aimikoi pakup haat rakan aimowepit hap tophyhu'at. Mi'i hap ewy aito Iesui mohey haria watopyhu'at Tupana mowepit hanuaria wo sese katupono — Po'og po'og uimiky'eria eipe torania uiminug ko'i kai e Tupana ahepe tosa'yru'in me tosaki'yt'in me.

¹⁹ Uiyryia'in waku wytiai watuwewaure ka'a kahato aimu'e haria mienoi kape. Waku watuwanētup kahato hawyi waku aiwe'eg ahehay. Yt naku i iüte'en hap wywo. Yt naku i aipy'ahak hap wywo ne'i watiwesat aiwy are. Yt etiwaure tei'o mi'i hap nug hamuat. Uiyryia'in waku ehewaure ka'a kahato aimu'e haria ehay kape. Waku watuwanētup kahato. Waku aiwe'eg hap wywo ahehay yt kat i iüte'en hap wywo. Yt naku i aipy'ahak hap wywo watiwesat iüte'en. Yt etiwaure tei'o mi'i hap nug hamuat. Uiyryia'in waku ehewaure ka'a kahato aimu'e haria ehay kape. Waku watuwanētup — Uimu'e o uiwy e hap yn aiwanētup hawe waku wato'e.

²⁰ Tupana tiky'esat kahato wytia hëpyk takat yn mi'i tupono ti aiwo'opy'ahak hap kaipyi ne'i yt watunug kuap i Tupana miky'esat ewywuat ko'i.

²¹ Waku ti watoiat yne yne aiminug yt naku

i hap ko'i i'ewyte yne aheko sa'ag nug hap ko'i. Mi'i hawyi ti waku watuwewaure ka'a kahato Tupana ehay kape paa'ai'e hap wywo yn katupono Tupana yn ahehakyera'at kuap tehay wo. Mi'i pote — Uimu'e kahato ro ehay nug hamo waku wato'e Tupana pe. Tupana etikoi kahato o ehay uiwanētup hawe waku wato'e. Yt naku i aheko sa'awy'iwuat ewywuat ahewaire waire nug hap.

²² Yt naku i ti ahewaure ka'a wo yn watuwewanētup Tupana ehay kape. Ahewaure pe yn Tupana ehay toīne'en mote ti aiwema'at hap yn toīne'en katupono ihay watunug hap kaipyi Tupana miky'esat wy. Toiky'esat kahato aheko towat ewy hap toiky'esat. Toiky'esat tehay hētyt rakan ewy hap aimikoi ewy hap toiky'esat. Tomiky'esat nug hepiat hap wytí toiky'esat.

²³ Y'y kape wateha'at aipā'āu kape watuwepiok kahato aipā'āu kape. Aikotā aipiit aikotā aipainug hap aikotā aikahu hap wateha'at aipā'āu y'y piat kape. Ma'ato wateha'at kahu hawyi wato i ra'yn hawyi meremo watiwaure ra'yn aikotā ahowapy aikotā hap.

²⁴ Mi'i hap ewy ti Tupana ehay watikuap sa'ag hawyi wato hawyi watiwaure ra'yn watikuap sa'awy'i rokirē wuat pytkai.

²⁵ Ma'ato ahewaure ka'a kahato Tupana ehay kape — Atikuap teran kahato ehay wato'e Tupana pe hawyi watuwewaure ka'a kahato Tupana piat aināpin hāpyk takat kapiat hawyi watuwemu'e kahato hawyi watikuap kahato inug hamuat hap. Watunug Tupana miky'esat ewy hawyi Tupana aimowepit kahato aiminug upi katupono watunug i'e hap ewy kahato hawyi aipoityro ka-

hato yne aiminug ete.

26 Karäpe yt wāiwato'e i ahehay sa'ag hap miit'in ete mi'i pote yt kan hamo i – Tupana mohey kahato hat uito wato'e katupono wema'at haria wo i watoīne'en. Yt kan hamo i ahehay miit'in mu'e hap ete katupono ta'atukuap typy ihay rakaria aito hawyi ahehay Tupana ete ihay se wen ma'ato ahehay irania'in ete yt naku i katupono sehay i'ewyte sa'ag tuwētem aiwē pyi wy.

27 Uwe uwe yt ity i yt i'ywot i rakat powyro hap kaipyi Ai'ywot atypy piat Tupana tikuap kahato tomohey hat sese pywo sio yt hap. Uwe uwe hiwuria powyro hap ko'i toikuap aito tomohey hat sese pywo sio yt hap e. Uwe uwe hatek takaria powyro hap ko'i toikuap tomohey hat sese pywo sio yt hap e. Karäpe irania'in ahā'āg yt naku i nug hamo ma'ato yt watuwat i i'atu'e hap upi – Uito Iesui mohey hat pote yt atunug neran i te wato'e. Mio tā wato'e hawyi Ai'ywot atypy piat tikuap kahato aito tomohey sese haria wo ra'yn aikuap are uito Tiaku.

2

1 Uiwyria'in Apotypot Koro Iesui ti wuat'i mimōtypot nuat topyhu'at. Mi'i tupono ti waku wati'atumōtypot irania'in. Yt naku i uimi'airoria yn i miit'in wati'atuky'e. Ma'ato Aika'iwat ti'atuky'e yne miit'in torania hap ewy waku wati'atuky'e yne. Yt naku i wati'airo aiwyria'in i'atuekat hap upi i'atuwepainug hap upi ne'i are. Yt naku i wati'atuky'e ai'ywania ko'i yn.

2 Karäpe aiwo'omu'e hawe tut wētup ok miit hekat rakat wuat'i iwat toī tuwepainug hesokpe

ikahu ipu'iāpiat imehit. I'ewyte tut wy wētup ok yt hekat i rakat hesokpe sa'ag wywo tut.

³ Mi'i hawyi wato'e hekat rakat pe – Uiwy kahato en. Waku era'apyk mesuwe e'amyap ikahu rakat rote ma'ato mi'i hawyi yt hekat i rakat pe – Pyno waku en itote y'am me ro ereīne'en sio yi tote ro era'apyk wato'e hap kaipyi Ai'ywot Tupana aikuap.

⁴ Uwyria'in yt naku i watimohit hatek takaria yt hekat i rakaria. Ma'ato watimohit miit'in yt hekat rakaria i yt uwe wat i mimōtypot ko'i yt hekat i rakaria pote meremo Tupana tikuap aiminug yt naku i hap. Tupana ti'atuky'e yne aito sio aipiit ikahu sio yt. Sio ahesokpe ikahu sio yt kat i ahesokpe toi'atuky'e torania aitoria topy'a pe. Waku Tupana ewy wati'atuky'e torania miit'in sio hekat rakat sio yt. Waku wati'atuky'e irania'in Tupana aiky'e hap ewy. Miit'in ekat ky'ewi hap ne'i wati'airo aiwyria'in mote – Uito po'og e hat ewy watoīne'en Tupana wanētup hawe katupono watiky'e miit'in i'atukat ky'ewi hap wywo ne'i. Wētup ky'e hamo yn waku wati'atuky'e miit'in sio morekuaria sio miit emiit ko'i.

⁵ Pyno ewetum no ehewaure ka'a uhepe uimiky'e ko'i. Yt eweikuap i te apo aikotā Tupana ti'airo kahato yt hekat i rakaria Iesui mohey kahato hanuaria wo hap. Po'og toi'airo ihaky'e'i rakaria temiit no tetama pianuaria wo irania'in kai katupono sa'awy'i to'e – Uhemiit sese wytí aru tukupte'en miit emiit haria wo karāpe arepyhu'at Wuat'i Miit'in Morekuat Koro mesuwarote e Tupana miwan me sa'awy'i. Mio tā to'e hap ewy ra'yn ti mesup te toi'airo temiit'in no miit yt uwe

mikuap ewywuat ko'i i yt uwe miky'e ewywuat ko'i i e. Mi'iria pe ti – Woroho'o'airo eipe miit'in porekuaria wo uimohey sese haria eiperia pote e. Woroho'onug eipe morekuat no yne mesuwat yi tote e hatek takaria pe toky'e sese haria pe. Woroho'omoesaika uimohey kahato hap wywo wuat'i nug hamo e Tupana tomohey haria pe.

⁶ Eiperia yt hekat i rakaria pote hekat rakaria eimohit reran ne'i. Yt naku i ta'atunug hekat rakaria. Ta'atu'atuky'esat wyt i eweteweru ta'a-tuepiat hap yn ta'atuky'esat. Mi'i hawyi yt eweha'up nug i ra'yn eweteweru hap hawyi ti ehereto ra'yn surara'in kape ei'apiheg hamo. Yt ewenug nei'o mi'iria ewy ne'i are.

⁷ Aipotypot Iesui set mohit kahato haria wyt i hekat rakaria. Yt i'atuwe'eg hin i mi'iria katupono Tupana ahet'ok Iesui set upi. Yt kat set i po'og Iesui set kai ikahu rakan ahepe. Iesui ti Aika'iwat koro ma'ato yt ta'atumõtypot hin i Aika'iwat.

⁸ Sa'awy'i Aipotypot Iesui aimu'e tehay pywuat sese wo. Mio tā e – Waku wati'atuky'e kahato irania'in aiweky'e kahato hap ewy e ahepe ainãpin hap sese.

⁹ Pyno waku watunug Aika'iwat koro ainãpin hap ewy yn waku watunug. Waku wati'atuky'e torania miit'in aiweky'e hap ewy. Ma'ato waho'o-ky'e miit'in hekat hap upi ikahu hap upi mi'i pote Aimu'e hat ainãpin hat ehay pun haria wo watopyhu'at. Mi'i hawyi yt nakuaria i wo watopyhu'at Tupana wanẽtup hawe. Waku wati'atuky'e torania miit'in watuweky'e kahato hap ewy e ahepe.

¹⁰ Tupana tify'esat kahato watunug wuat'i tepiat ainãpin hap ma'ato wati'aparap wẽtup

aināpin hap mi'i hawyi yt naku i nug haria wo ra'yn watoñne'en. Wētup yn aimi'aparap hawyi yt naku i watopyhu'at Tupana wanētup hawe katupono wētup aināpin hap pe toñne'en yne Tupana piat aināpin hap wētup sehay pe — Aikotā ewei'atuky'e irania'in eiweky'e hap ewy e hap. Mi'i hap yt watunug i mote wati'aparap yne Tupana piat aināpin hap ko'i.

¹¹ Katupono sa'awy'ite Tupana aināpin miwan me — Yt eweipohari tei'o wētup ok ihary'i ete he'aito ete e. I'ewyte to'e — Yt ewei'auka tei'o miit e tomiwan nu kawiat puretig etiat. Mi'i hawyi yt watipohari i wētup ok ihary'i ete he'aito ete ma'ato wati'auka wētup ok hawyi Tupana wo'o-nāpin hap wati'aparap kahato katupono miit auka hano ra'yn watopyhu'at ra'yn.

¹² Ma'ato ahowawi Tupana iha'at kahato sio watunug imiky'esat ewy sio yt hap kape yn. Tupana iha'at ahowawi sio wati'atuky'e irania'in aiweky'e hap ewy. Mi'i tupono waku wati'atuky'e miit'in Iesui ewy. Waku aiwe'eg wo aiminug ko'i kai ahehay ko'i kai sio miit'in ky'e hap toñne'en aikai Iesui miky'esat ewy sio yt Iesui miky'esat ewy i watunug hap ko'i.

¹³ Tupana piat miit'in apiheg hap e'at put'ok'e ra'yn turan mi'i hap e'at pe wytı yt kat i ra'yn Tupana kai i'atuehaky'e'i hap meimuē waria miit'in yt ehaky'e'i kuap i haria ete. Ma'ato irania'in wo'ohaky'e'i kuap haria kape yt kat i hin i aru i'atu'apiheg hap topyhu'at katupono Tupana tuwehum wo'ohaky'e'i kuap haria ete.

¹⁴ Pyno uiwyria'in yt naku i ti ahehay wo yn watomohhey Iesui katupono yt watomoherep i

ahepiat imohey hap miit'in me aiminug wakuap ko'i mi'i pote ti yt kat hamo i ahehay se — Uito atimohey kahato Tupana wato'e. Uito ti Iesui mohey hat sese ai'e hap toñe'en aikai hawyi yt kat i aiminug wakuap ko'i miit'in ky'e hap moherep hamuat aikai mi'i pote ti yt kat i Iesui mohey hap sese toñe'en aipy'a pe ma'ato heso rakaria wo watoñe'en irania'in wanētup hawe i'ewyte Tupana wanētup hawe.

¹⁵ Karäpe put'ok'e ai'yat pe hatek takat Iesui mohey hat yt imi'u i rakat yt hesokpe i rakat hawyi yt kat i watum tope ma'ato wahenoi Tupana pe yn — Pyno waku mehĩ mana ahētup aru Tupana pe eipowyro hamuat wato'e yt kat i watum pytkai — Tupana aru epoi mehĩ mana wato'e yt kat i mi'u watum pytkai.

¹⁶ Ma'ato yt kat i watum mote yt karäpe i ta'a-tumohey ahehay — Uruto ti Iesui mohey kahato haria ai'e hap. Tupana eipainug wato'e yt kat i sokpe ium wywo i'atupowyro hamo hawyi yt ta'atumohhey i ahehay — Uruimohey kahato Iesui ai'e hap.

¹⁷ Mi'i tā watunug pote yt watomoherep hin i i'atuepe ahepiat Iesui mohey sese hap are. Mi'i pote heso rakaria wo watoñe'en i'atuwanētup hawe i'ewyte Tupana wanētup hawe. Uiwyria'in iku'uro rakat nem kahato rakat yt ikahu hin i toñe'en. Yt uwe miky'esat ewy hin i toñe'en aikotā i'okpuk nem nakat ewy watoñe'en aitoria Iesui mohey haria yt heg yi'at i rakaria aito hawyi.

¹⁸ Mi'i hawyi te'ero'e irania'in ahepe — Ma'ato tukupte'en ni Iesui mohey haria yt kat i ta'atuminug wakuap ko'i e haria. Mi'i hawyi eheso

kahato are i'atuepe katupono Iesui mohey hap sese kaipyi tuwẽtem wuat'i waku nug hamuat ko'i are. Yt pote yt kat i Iesui mohey sese hap aikai are i'atuepe. Uito ti atimohererep uhepiat Aika'iwat mohey hap miit'in ky'e hap wywo are.

19 — Uruto ti uruimohey kahato Tupana i'atu'e uhepe irania'in. Uruimohey sese Tupana wẽtup yn toĩne'en i'atu'e uhepe. Pyno waku mi'i tã watomohey i'atuepe wen ma'ato eiwe'eg wo o katupono i'ewyte ahiag timohey kahato wy wẽtup yn Tupana toĩne'en hap token'ẽ popuo. Ahiagnia timohey Tupana toĩne'en hap wen ma'ato yt Tupana miky'esat ewywuat nug hin i haria wo tukupte'en. Ahiagnia ta'atumohey sa'ag pytkai.

20 Yt kan hamo i — Atomohey kahato Tupana wato'e hawyi yt kat i watunug wakuap miit'in me. Mi'i tã watunug pote — Heso kahato rakaria eipe i'atu'e irania'in ahepe te'eruwanẽtup hawe. Ahehay wo yn watomohey Iesui pote yt aiwe'eg hin i aito.

21 Watikuap ta'yn aikotā sa'awy'ite aha'ase'i Aparāu tunug nu kawiat heiam aikope aihū watiwuk Tupana mowepit hamuat hap ewy. Mi'i hap tote toiporokpun tosa'yru Isaki i'auka hamo Tupana piat ipo'oro hap ewy. Mi'i hawyi mi'i tã iminug kapiat teha'at howawi Tupana hawyi — Waku kahato rakat en Aparāu e Tupana tope. Eminug kaipyi mesup atikuap sese ra'yn uimohey hat sese en e Tupana tope.

22 — Waku en Tupana katupono aha'ase'i pot timohererep tepiat Tupana mohey hap tominug wo. Imohey hap toimoherep kahato wuat'i pe tominug wo. To'okupitu kahato imohey hap

iminug ko'i. I'e hap tutunug hap kaipyi Tupana tikuap tomohey hap sese aha'ase'i pot Aparāu sa'a-wy'i.

²³ Aikotā Tupana to'e sa'awy'i hap ewy – Uiwy kahato ti en Aparāu e. Uimohey hat sese ti en e. Hāpyk kahato rakat en uiwanētup hawe uiwy e Tupana tope.

²⁴ Uiwyria'in imohey hap toīne'en ahehay pe yn mote Tupana yt aimohāpyk kuap i katupono uiminug wakuap kaipyi yn watimoherep kuap Tupana mohey hap sese toīne'en aipy'a pe. Ma'ato yt kat i imohey hap mohererep hap aikai waku nug hap ko'i mi'i pote yt toīne'en i Iesui mohey hap sese aikai ma'ato heso rakaria wo watopyhu'at aito.

²⁵ Sa'awy'i mana Irapi timoherep kahato Tupana mohey tepiat hap katupono toi'atuporereke to'yat pe typy ok surara Isareu ywania Tupana mipo'oro ko'i sepiok e hanuaria. Mi'iria pe mana Irapi timoherep mu'ap wētup i'atupopy hamuat mig'i wo toimoherep i'atuehakyera'at hap katupono irania'in surara tikat mi'iria i'atu'uka hamo. Mi'i hap ewywuat mana Irapi tunug hawyi Tupana tikuap ta'yn tomohey hat ra'yn toīne'en hap. Mi'i hawyi toiehakyera'at mekewat haryporia yt iwe'eg i rakat wuat'i ihainia'in wywuat ieīne'en hat pytkai.

²⁶ Pywo ti rat uhekatuwyria yt kat i aipā'āu pote yt kat hamo i aipiit katupono iku'uro ra'yn. Aheha piat toto hawyi – Iku'uro sese ra'yn i'atu'e. Mi'i hap ewy ti yt kat i miit'in powyro hap Iesui mohey hap mohererep hap aikai hawyi iku'uro rakat ewy ra'yn watoīne'en yt iwese rakat ewy i yt kat nug hat wo i ra'yn watoīne'en. Yt watimoherep Iesui

piat miit'in ky'e hap irania'in me ahegyi'at hamo pote yt kan hamo i wato'e hatek takaria pe – Ūruimohey kahato Iesui wato'e ai'e hap. Pywo ti rat uimienoi are uito Tiaku.

3

¹ Uiwyria'in eiwe'eg wo o – Uito po'og torania kawiat wo'omu'e hat ei'e hap wywo katupono miit'in mu'e haria kape yn Tupana po'og iha'at sio ta'atumu'e hap ewy ta'atunug sio yt te'eropyhu'at sio ta'atunug ta'atuepiat miit'in nāpin hap ewy sio yt hap kape teha'at kahato Tupana. Ma'ato yt watunug i ahepiat miit'in nāpin hap mi'i pote po'og ai'apiheg hap topyhu'at aipotmu'eria kai katupono yt watunug i Tupana aināpin hap ko'i pote mi'i pote ti – Typy ihay haria eipe e aru ahepe Tupana mekewat e'at pe karāpe Tupana timoherep yne miit'in me uwe waku uwe yt naku i hap airo hap e'at pe. Mi'i tupono waku perup'i puo wati'atumu'e miit'in are. Waku wato'e aiwanētup hawe – Yt hāpyk i ahenoī pote ati'aparap kahato Tupana pe waku wato'e aipy'a pe.

² Pyno torania aito i'aparap haria watoīne'en. Ma'ato ahehay wo ahēku wo yt wati'aparap i pote yt karāpe i sa'ag nug hano watoīne'en katupono aipy'a piat aiwanētup hap moherep hap ahehay topyhu'at. Karāpe yt wati'aparap i ahehay wo pote hāpyk pe kahato watoīne'en aheīne'en hap tote. Ahehay hāpyk takat watunug kuap pote watuwe-po'oro kuap yne aipiit wakuap nug hamo.

³ Aihū Kawaru wē sakpo watikytyt saity hawyi mi'i ete watimohāpyk aikotā hewyry aimiky'esat

ewy hamo. Kurin kat ete pyi watimoewyry aihū iwato sese pytkai.

4 I'ewyte ahe'yara iwato kahato rakan pytkai watimohāpyk kahato y'y puo apukuita kurin kat no. Mi'i hawyi aimiky'esat ewy toto ahe'yara iwato kahato pytkai. Imohāpyk hap kurin hetu'a pe toīne'en wen ma'ato totomoesaika kuap yne wasere wato pytkai waku ahewyry.

5 Mi'i hap ewy ahēku topyhu'at kurin aipiit kai mekewat saity aihū Kawaru wē sakpuat ewy mekewat imohāpyk hap kurin hetu'a piat ahe'yara etiat hap ewy. Ta'i ahēku ti yt iwato i pytkai — Uito po'og torania kai wato'e ahēku hit no. I'ewyte aikotā aria hit ta'at go iwato rakan rote igag nakat rote hap ewy meremo aria iwato kahato topyhu'at itote. Mi'i hap ewy ahēku hit kaipyi iwato kahato sa'ag tuwenug.

6 Ahehay sa'ag ni aiwanētup hap ma'at kuap hat toīne'en. Aima'at hat kahato ti rat ahēku. Wo'oe-remopusu hap tuwētem ahēku pyi aiwo'oma'at'i ma'at'i hamo. Aikotā aria ahekare'en wuk hap ewy ahehay toīne'en. Ahehay aikotā mekewat sa'ag nug hat eiam wytia aria wato yn toīne'en. Ahehay sa'ag ahēku kaipywiat miit'in wuk hap ewy topyhu'at. Ahehay wo miit'in ma'at hap topyhu'at katupono aheīne'en hap moko'i moko'i hap aiwanētup hap pyi tuwētem ahēku pyi are. Ta'i aimohun hap wytia ahehay sa'ag.

7 Ta'i watikuap kahato haiwot rakaria ga'apy piaaria moperup'i aihū wuat hap i'ewyte weitaria aihū wo atimoperup'i kuap i'ewyte topyhu'at hewyry rakaria aihū wo watanug. I'ewyte piraria watimoperup'i kuap aito.

⁸ Ma'ato mi'i pytkai ahēku yt watimoperup i kuap i katupono ahēku miit'in auka kuap hap topyhu'at. Ahehay wo watima'at kuap kahato miit'in. Moi haiwot rakat ewy ahēku toñne'en katupono mi'i wo wati'atu'uka kuap miit'in aimima'at ko'i.

⁹ Ahehay sa'ag ahēku pyi gu'uro hy ewy toñne'en katupono – Waku kahato en wato'e Ai'ywot Aika'iwat Tupana pe wen ma'ato miit'in me – Motoro meiūpepyi aria wato kape wato'e sa'ag ahewanī-kaptia pe miit'in me Tupana minugtoiā'ākap ko'i pe. Ahēku wo – Waku kahato En Tupana wato'e mi'i hawyimekewat ahēku wo wati'atukuasa Tupana minug miit'in ko'i. Yt naku i kahato mi'i tā are.

¹⁰ Wētup ahehay pyi tuwētem Tupana mōtypot hap i'ewyte wētup ahehay pyi tuwētem miit'in mohit hap. Yt naku i ti rat mi'i tā are. Are pāi yt aiwe'eg hin i ahēku moperup'i hap ete aito. Aiwenmōti hap kahato ahehay.

¹¹ Yrasa pyi yt karāmuo i y'y tuwētem he rakat nop takat wētup ka'a pyi yn. Mi'i hap ewy yt naku i ahehay he rakat ahehay nop takat ahēku pywiat.

¹² I'ewyte yt karāpe i Paku'a yp kaipyi hewo muse saat ne'i. I'ewyte yt karāpe i hewo Warana yp kaipyi Wasa'i saat ne'i. I'ewyte yrasa ihy nop takat yt tum kuap i aimi'u he rakat.

¹³ Mi'i hap ewy kahato yt naku i ahehay sa'ag yt Tupana Pā'āu miky'esat ewy i ahēku wo. Waku watunug wakuat yt kat i aiwenmōtypot hap wywo. Mi'i hap ewy waku aheñe'en hap he rakat ewy aiminug wo'owese hap wywo yt kat i – Uito po'og ai'e hap aiwanētup hawe. Waku yne ahehay

wakuap wo watimoherep aiwe'eg hap imōtypot hamuat.

¹⁴ Karāpeī wato'oeha'ywywi hawyi yt kat i aiwo'-owese hap aikai topyhu'at. Mi'i pote yt kan hamo i – Uito ti po'og irania'in kai wato'e ne'i. Ma'ato mi'i tā mote watuwema'at ne'i.

¹⁵ Karāpeī watu'uka aiwo'ope Tupana piat aimu'e hap kaipyi mi'i pote yt we'eg hin haria wo i watopyhu'at. Karāpe wato'oeha'ywywi aiwo'ope watopyhu'at irania'in yt imohey i haria ewy ne'i. Aikotā ahiag potmu'eria ewy watoīne'en. Aikotā ta'atumiky'esat yn nug haria ewy watopyhu'at. Yt naku i kahato watu'uka aiwo'ope Tupana piat aimu'e hap kaipyi. Mi'i tā watunug mote yt karāpe i Tupana mimu'eria watopyhu'at ma'ato ahiag potmu'eria watoīne'en.

¹⁶ Karāpe wato'oeha'ywywi aiwo'ope – Uito ti po'og eikai ai'e hap aipy'a piat kaipyi mi'i hawyi meiūran wanīkaptia wo watopyhu'at itote hawyi aiwo'oma'at'i ma'at'i hap yt ikahu hin i rakat topyhu'at aiwo'opiat. Yt naku i are.

¹⁷ Ma'ato Ai'ywot atipy piat iwe'eg sakpo toīne'en. Mi'i ti aimu'e kahato aipy'a pe tote'eg hap yt ahiag wat ewywuat hin i. Mio tā e ahepe – Pywuat kahato eweikupte'en no Ui'ewy e ahepe. Wo'owese haria wo ro eweikupte'en e. Wo'oky'e haria wo wo'opowyro haria wo wo'owesat kahu hanuaria ui'ewy o eweikupte'en o e ahepe. Waku wo'oky'e hap moherep hanuaria wo eweikupte'en e ahepe. Waku wakuat nug haria wo eipe e. Waku yt wētup ok i miit mohit hanuaria wo eweikupte'en no e ahepe. Waku yt typy ehay rakaria wo eweikupte'en e. Waku to'o'ewy'ewy

wuat'i miit'in ky'e haria wo eweikupte'en e ahepe aimu'e kahato hat atipy piat Ai'ywot.

¹⁸ Watikoi aikope aimikoi wakuat pote waku kahato hētyt hawyi ma'ato yt pote yt kat i aimi'u wakuat watipuēti aru hat hawyi. Mi'i hap ewy kahato wo'oky'e hap watikoi hawyi aiwo'owese hap toñne'en aru aiwo'ope hawyi aimowepit hap toñne'en aiwo'ope. Mi'i hawyi hewo kahato aru waku hap ahete aimi'u he kahato hap ewy aimikoi he hap ewy. Uito eimu'e hat pot Tiaku are.

4

¹ Koitywy ahenoi teran ehepe kat kaipyi kat kaipyi aiwu'uka hamuat aiwo'oehay poepyk hamuat hap tuwemoherrep hap ko'i. Pyno ahenoi ehepe — Uiat uipo pe atiky'esat ewat ekat ai'e hap sa'ag kaipyi ti watu'uka. — Uimiky'esat yn waku watunug e hap kaipyi watu'uka. Mi'i hap kaipyi yt aiwo'owese i hap toñne'en.

² — Atiky'esat ewat uiano wato'e irania'in me ma'ato — Yt atum i i'atu'e ahepe hawyi — Pyno yt etum i pote yt uiwese i aru wato'e aipy'a pe aiwyrria'in me. Mi'i hawyi wato'o'auka teran irania'in ete i'atuekat ky'ewi. Yt naku i mi'i tā are. Po'og waku wahētup hētup Ai'ywot Tupana pe aimiky'esat ko'i are. Yt kat i aimiky'esat ko'i toñne'en aipo pe katupono yt wahētup Ahekak nug hat Tupana pe i pote e.

³ Mi'i hawyi aimiky'esat Tupana pe wahētup tuereto wen ma'ato yt tutum i aimiētup katupono yt tomiky'esat ewy i wahētup pote. Aimiky'esat ewy sa'ag ne'i wywo yn wahētup wote aimowepit

hamuat kape yn wahētup pote yt tutum kuap i aimiētup.

⁴ Aikotā ahehary'i ete aipohari hap ewy yt ikahu hin i mi'i hap ewy kahato yt ikahu hin i typy ahetupana pote. Yt naku i typy ok miky'esat ewy watunug Tupana miky'esat wakuat i'ewytle mesuwarotiaria miky'esat ewywuat yt naku i nug haria miky'esat ewywuat pote. Yt ikahu hin i mi'i tā watoīne'en are. Tupana ewanīkaptia miky'esat ewy watunug mote Tupana ewanīkaptia wo watoīne'en. Uwe uwe mesuwarotiat yt naku i nug haria seko sa'ag wo tuwewy'inug mi'i hat Tupana ewanīkap mo topyhu'at.

⁵ Ewe'eg wo e Tupana sa'awy'iwuat pupi — Ui-wano yn woroky'esat e ahepe. Ma'ato wētup tupana eweimohey hawyi uheha'ywywi kahato tupanaria ete e Tupana Pā'äu ahepe.

⁶ — Ati'atumoesaika kahato waure wuat gupte'en haria pe. Mi'iria pe atum ne'en kahato wakuap mi'iria pe ma'ato irania'in me — Uito po'og e haria ewanīkap wo areīne'en e Tupana ahepe. Uhegyi'at hap po'og atum paa'e haria pe e Tupana ahepe.

⁷ Tupana tiky'esat ai'e hap — Tupana atiky'esat emiit sese wo waku wato'e aiperup'i popuo e. Ui'ywot uimoesaika kahato uiminug sa'ag ko'i akit hamo waku wato'e. Tupana eti'akit o ahiag ui'okpe totiat wato'e waku. Uimoesaika Epā'äu wo ahiag sopo hamo ehay wo — Motoro ui'yatypepeyi ahiag me e hamo waku wahētup Tupana pe. Mi'i hawyi waku wato'e — Tupana etisopo ro ahiag uhā'āg hat mesuwe waku wato'e. Mi'i hawyi ahiag topopy ra'yn meremo ai'yatypepeyi Tupana pupi.

⁸ Pyno karāpe watiky'esat watukupte'en Tupana wywo mi'i pote waku watusat Tupana kape aimiky'esat ētup hamo. Aiwanētup hap kaipyi aipy'a pyi ahehay hawyi tut ahowawi aimiky'esat ewy. Mi'i hawyi aikotā watuswei aipitpit potiat hap ewy ra'yn y'y pe waku mi'i hap ewy waku wato'e Tupana pe – Ui'ywot uikoho Esa'yrusuu wo uimī'aparap sa'ag ko'i waku wato'e. Uipo ti iminug yt naku i hap ko'i pote uipo ipitpit hap ewy. Mi'i pote etikoho uipo yt naku i nug hap hep hamo waku wato'e. Ui'ywot atypy piat pe uiwanētup hap uipy'a piat typy sehay potiat uipiit yt naku i topyhu'at. Mi'i pote etikoho kahato uhepiat i'aparap hap ko'i yne waku wato'e Tupana pe.

⁹ Waku paawato'e Tupana pe aiminug sa'ag upi aikotā haty kahato hap aipy'a pe hap ewy aikotā aiwy sese iku'uro hawyi haty hap ewy waku aiwak hap aipy'a pe hawyi – Tupana sakpo'e atunug sa'ag wato'e. Yt ikahu hin i atunug eete. Mi'i tupono uimōti te kahato rat uipy'a pe waku wato'e aiwak popuo. Tupana uhepiat ema'at hap ko'i yt ikahu hin i uipy'a pe uiwanētup hawe. Ahaty'u kahato yt kat i hin i uiwepit hap toñne'en. Uimōti hap yn toñne'en uikai waku wato'e yt kat i aimikyry'i hap wywo.

¹⁰ – Ehamo Tupana aremōti kahato uipy'a pe paa'e hap wywo wato'e. Pywo pe pote Tupana mimōtypot sese ko'i watopyhu'at wuat'i e'at pe wuat'i ehamo.

¹¹Uiwyria'in yt naku i ahehay sa'ag wētup ok ete irania'in ete katupono Tupana to'e miwan me – Eiwo'oky'e ro eiwo'ope e. Mi'i pytkai watimohit ne'i wētup ok irania'in ehamo pote – Yt naku i

meiēwat miit wato'e pote Tupana wo'onāpin hap pun hanuaria wo watoñe'en katupono yt i'e hap ewy hin i watunug mote. Uwyria'in yt naku i watimohit wētup ok ahehay yt naku i rakano. — Eti'atumōtypot ro irania'in e Tupana sa'awy'i miwan me. Karāpe wati'atusaty'i saty'i miit'in ahehay wo hawyi wati'aparap kahato Tupana piat aināpin hap yt watimōtypot i aiwy pote. Mi'i hawyi watimohit Tupana piat aināpin ko'i katupono ai'e hap aiwenāpin hap sa'ag yn watunug. Po'og waku watunug aināpin hap sese Tupana iwe'eg sese rakat piat aināpin hap. Yt naku i ewei'atumohit wētup ok miit e Tupana pote.

¹² Tupana yn aikuap sese sio waku aito sio yt hap katupono Tupana yn ni ikuap aiwanētup hap wakuap ko'i sio yt nakuap i ko'i. Mi'i tupono kat poteī pyno — Yt naku i en wato'e wētup ok miat pe yt watikuap i kahato ipy'a piat pytkai. Tupana yn ikuap wakuat sio yt hap. Mi'i yn ikuap ainug ko'i. Mi'i pote Tupana yn ahehakyera'at kuap i'ewyte Tupana yn ni ai'apiheg kuap. Mi'i pote yt naku i wato'e wētup ok etiat — Yt kan hamo i mekewat miit. Yt naku i kahato mi'i tā wato'e katupono yne miit'in Tupana miky'e ko'i tukupte'en. — Wuat'i miit'in torania ahekat ko'i ewy tukupte'en e Tupana ahepe. Mi'i pote yt eweimohit rei'o uhekatz ko'i e Tupana yt miit'in mōtypot i haria pe.

¹³ Waku aiwe'eg wo kahato ahehay pupi — Uimiky'esat yn atunug neran e hap pupi — Pyno müki'ite uimiky'esat ewy uiwepyi areto wētup tawa kape hawyi itote areñne'en mot'i hawyi itote atunug uiko iwato'in nakat uimiky'esat ok tā hawyi uhekatz kahato ra'yn areñne'en itote ai'e hap

pupi waku aiwe'eg wo. — Pywo ti rat ui'e hap ewy atunug aru uimiky'esat ok tā hawyi uiwepyi arepotpap kahato itote hawyi ati'atunug iwato kahato uhekat ko'i hawyi areñne'en hekat kahato rakano itote uito. Ta'i uimiky'esat ewy yn aru ati'atunug e hap pupi waku aiwe'eg wo uiwyria'in.

¹⁴ Katupono yt watikuap hin i aikotā mūki'ite aipore'ihot'ok hap pytkai i aikotā aru watoñne'en sio are. Tupana yn mi'i tā kuap hat i'ewyte yt watikuap hin i karania e'at re aheñne'en hamuat hap ko'i. Ta'i aikotā hunete y'y he'yhig am hawyi atposake hawyi yt kat i ra'yn toñne'en itote. Mi'i hap ewy kahato aheñne'en hap tophyhu'at mesuwaro. Ta'i aheñne'en porap i hawyi aiku'uro ra'yn meremo hap ewy watoñne'en mesuwat yi tote uiwyria'in.

¹⁵ Mi'i pote po'og waku wato'e aipy'a pe — Tupana atunug neran emiky'esat ewy po'og waku wato'e. Tupana etum uhepe ehesaika hap uiowyro hamuat. Mi'i pote ti aru areto motpap nug hamo po'og waku wato'e aipy'a pe.

¹⁶ Yt naku i kahato watuwemowato kahato ahehay wo — Atunug kuap yne ai'e hap ete uiwyria'in. Yt naku i wato'e — Uito po'og yne miit'in kai ai'e hap ete. Yt naku i aito watopyhu'at aiwehay pyi. Yt naku i — Uito po'og ekai e hano watopyhu'at.

¹⁷ Uimimu'eria karāpe watikuap kat som waku Tupana tiku'esat watunug hap hawyi ma'ato yt watunug i imiky'esat ewy hawyi wati'aparap kahato Tupana pe yt watunug i imiky'esat pote. Yt nakuaria i wo watopyhu'at yt kat i hin i watunug pytkai. Mi'i tā hap atiky'esat eweikuap ta'yn uiwyria'in are uito Tiaku.

5

¹ — Eiwe'eg wo o hekat rakaria. Eiwe'eg wo o wo'opo'oro i po'oro i te'en ne'i haria pupi e Tupana. Koitywy yt pya hin i eiwo'okak'i hamuat hap e'at e Tupana. Yt pya hin i kynkyn'ei'e hap e'at ehepiat ho'opot hap wuat'i e'at piat hamuat e katupono ewemoekat kahato miit'in ma'at hap kaipyi e Tupana.

² Mekewat e'at pe ti aru eimisoknug ni hokpyp ne'i ra'yn topyhu'at e Tupana. Ehesokpe sok ko'i nupi'a yat no ra'yn topyhu'at yne yne aru e Tupana.

³ Ehekak ikahuria rakat ahyt aru yt kan hamo i ra'yn topyhu'at i'ytyk tutu'u yne ra'yn hawyi e. Mekewat e'at ehekak ikahu miit'in mipugha wo ra'yn topyhu'at nem ne'i pote e. Sa'awy'i imehit rakat yn ehekak ma'ato mekewat e'at pe i'ytyk kahato rakano ra'yn topyhu'at ikamhig sa'ag nakano ra'yn topyhu'at e. — Kat pote kahu yt eweimō'ë i ehekak ko'i nimo te uruepe i'atu'e ti aru ehepe ewyria'in hatek takaria. Kat pote yt ehegyi'at hin i uruepe nimo i'atu'e aru ehepe ihaky'e'i rakaria. — Mi'i hawyi ehekak ko'i i'ytyk kaipyi ti aru ta'a-tukuap meremo ra'yn yt ehegyi'at hin i kahato hap e Tupana — Uiwano yn neran e haria pe. — Ehekak ahyt topyhu'at aru aria wato mi'u wo e Tupana. Mi'i hawyi eipe ekat wuk hap pe eweikupte'en at ka'ap ei'apiheg hamuat wuat'i e'at pe e Tupana aru hatek takaria pohari haria pe.

⁴ — Sa'awy'i eimikoi eropat haria i'atupotpap kahato eiko nug hamuat pytkai ma'ato yt kat i ewetum i'atuepe. — Pywo ti rat mūki'ite aru atum eipotpap sa'up ewei'e pytkai yt kat hin i ewe-

tum i'atuepe. Yt ehegyi'at i hap kape ara'akasa yne ra'yn Uito e aru Tupana yt imõ'ẽ i haria pe. I'atuesy'at kahato ehemiiit'in e. Yt i'atuesokpe hin i rakaria mi'iria. I'atuehaky'e'i kahato te'e-repotpap at ka'ap pytkai yt kat hin i ewetum e. Sa'awy'i kak'i'atu'e kak'i'atu'e ahetiat — Tupana yt urupoi i urupo'oro haria uruka'iwarria hekat rakaria i'atu'e uhepe e. Yt ta'atumõ'ẽ hin i uruepe urupotpap hap sa'up i'atu'e irane to'okak'i popuo uhepe ihaky'e'i rakaria e Tupana.

⁵ Yt ehegyi'at hin i eipe e aru ehepe katupono eiwemowepit hap yn ewetunug eheñe'en hap turan e. Kat ko'i kat ko'i eimiky'esat ok tā ewei'atunug atunug kahato. Ei'yat wakuat pe ienuk hap yn ewetunug. Eimi'u ikahu kahato ma'ato eiweran ewei'atumo'ok kahato. Yt kat i ewetum hesy'at sese rakaria pe e Tupana aru ihaky'e'i rakaria ma'at haria pe. Aikotā sa'awy'i eihūria ewei'atumokyty kahato awati wo i'atu'uka hamuat i'u hamuat hap ewy kahato eiperia tukupte'en ikap kahato rakaria wo e aru Tupana yt hegyi'at rakaria i pe. Ikap kahato rakaria wo koitywy eweikupte'en eihūria ewy e. Eikap ti waku kahato aria mi'u wo pote mesup ta'yn waku pe eweikupte'en kahato ma'ato uimi'apiheg wuanuarria wo e Tupana mi'iria pe yt ta'atupoi hin i ta'atupotpap nug haria hawyi.

⁶ — Sa'ag nug haria ti eipe katupono miit'in wakuat kuasa haria wo eweikupte'en are'e aru ehepe e Tupana. I'atuekat ky'ewi — Ewei'atu'uka mi'iria ewei'e yn esurara'in me wakuap yn ta'atunug pytkai e. Ewei'atu'uka yt kat i sa'ag i'atu'e i ehepiat pytkai e aru Tupana yt hegyi'at i rakaria

hekāt rakaria pe.

⁷ Uiwyria'in waku aiperup'i po'og po'og watoīne'en Iesui ekatup haype miit'in aimoweuka'i pytkai. Aikotā aikopiat aimikoi wahekatup hepamo hap ewy. Sa'awy'i watikoi hawyi i'amān hap wahekatup imoētyt hamo. Mi'i hawyi wahekatup i i'amān tuereto hap imotag hamo. Perup'i popuo wahekatup haat hap kape imo'apuhup hamuat kape. Mi'i hap ewy waku wahekatup Iesui ut hap.

⁸ — Yt pya hin i ti Iesui ut hap waku wato'e yn aiwo'ope aiwemoesaika hamo. Yt naku i watoiat hut hap mohey hap katupono tut aru Aika'iwat. Waku wahekatup hut hap aiwemowepit hap wywo.

⁹ Uiwyria'in yt naku i wato'oehay petek petek hekatup haype katupono wo'oehay petek petek haria pe ti aru — Yt nakuaria i eipe e aru Tupana. Yt pya hin i aika'iwat ut hamuat uwe waku uwe yt naku i to'e hamo. Yt pya hin i Aika'iwat ut hap aikotā oken'ypy og me hap ewy yn ni toīne'en meke — Areke teran e hat ewy toīne'en.

¹⁰ Uiwyria'in yt naku i ti watiwaure aipy'a pe sa'awy'iwuat Tupana ehay moherep haria piat ho'opot hap ko'i. Ta'i nimo te ti ta'atuho'opot pot'i kahato miit'in mikyry'i ta'atuetiat imohey hap wywuat hap. Ta'i yt i'atuwēpohep hin i ti Tupana e hap moherep hap ete miit'in ti'atusaty'i saty'i pytkai. Mi'i tupono waku watunug mi'iria ewy.

¹¹ Mi'iria sa'awy'i tokoka'at ra'yn ho'opot hap sakpo. Mi'i tupono koitywy Tupana mi'atue-waku ko'i wo tukupte'en eimi'atumōtypot no ra'yn tukupte'en. Watikuap ta'yn ti aikotā nimo

aha'ase'i Io ho'opot pot'i kahato hap ma'ato yt
toiwaure hin i Tupana mohey tepiat hap. Imo-
hey mot'i hap po'og iwato ho'opot hap kai. Mi'i
pote ho'opot kahato hap sakpo tokosap ase'i Io.
Mi'i pote Tupana mipoitynug wo ra'yn topyhu'at.
Uiwyria'in Tupana tikuap kahato ahepiat ho'opot
hap. Ta'i Aika'iwat aiky'e kahato tohaty'u kahato
ahepiat ho'opot hap.

¹² Ahehay pywo piat hap yn Tupana tiky'esat.
Karäpe irania'in me — Atunug aru wato'e pote
waku watunug ai'e hap ewy hap. Yt naku i aheso
— Atunug aru ai'e hap ete. Ma'ato aheso hap
ne'i pote Tupana ai'apihег e. I'ewyte ti yt naku
i Tupana set watipehik — Atunug aru e hap ete.
Yt naku i wato'e — Yt atunug i aru ui'e hap ewy
pote waku Tupana ui'auka wato'e. Po'og waku
— Atunug aru mehĩ mana wato'e hawyi waku
watunug ai'e hap ok tā po'og waku are. I'ewyte yt
naku i miit'in set watipehik pywo ai'e hap moheg
hamo. Ma'ato Tupana tiky'esat pywo piat yn ahe-
hay hap — Atunug aru ai'e hap ete.

¹³ Ahatek pote watemoehamana'i hawyi waku
wahētup Tupana kape aikawiano hamuat hap.
Ma'ato toñe'en ahehāite hap aiwepit hap yn ahete
pote waku watuwehum Tupana ete aiwepy hap
wywo.

¹⁴ Wētup ok i'ahu aipy'asetpiat pote waku meke-
wat i'ahu rakat ti'atukaykay tuwewawi Iesui mo-
hey haria apykok haria ko'i ta'atuhētup Tupana
kapiat hamo i'ahu kosap hamuat hap. Mi'i hawyi
ikap takat mohag wo waku ta'atupag i'ahu rakat
ete. Mi'i hawyi waku ta'atuhētup — Tupana
etimoehāite kahato mesuwat i'ahu rakat esaika

hap mywo Esa'yrū Iesui mōtypot hamo waku i'atu'e itote i'ahu rakat moehāite hamuat.

¹⁵ Mi'i tā ta'atunug Iesui mohey hap mywo pote ti aru ipoī'ām na'yn te'yni pyi ihāite ra'yn topyhu'at i'ahu rakat. I'ewyte iminug sa'ag kaipywiat i'ahu pote Tupana timoweityk ta'yn iminug yt naku i sa'ag hap ko'i.

¹⁶ Mi'i pote waku wahenoi aiwo'ope aiminug sa'ag ko'i i'ewyte waku wahētup kahato Tupana kape aiwyria'in kawiano hamuat. Wahētup aipy'a pyi pote aiwo'opoityro kahato hap ewy topyhu'at ahete aiwo'oky'e hap ewy aiwo'ope. Mi'i hawyi toīne'en kahato aimoehāite kahato hap Tupana kaipywiat hap. Aipy'a hāpyk kahato Tupana wywo hawyi meremo tutum aimiētup niatpo kahato rakat pytkai. Meremo tutum waku miētup ko'i.

¹⁷ Sa'awy'i mekewat Tupana ehay moherep hat Eria ai'ewywuat miit kahato ma'ato tohētup kahato tepiat imohey kahato hap mywo yn – Tupana etipyhyp to i'aman mye'ym anu 6 ewaty hap atiky'esat e. Mi'i hawyi hētup ewy Tupana tunug itote.

¹⁸ Mi'i hawyi tohētup i ra'yn – Etum i ro i'aman e hawyi i'aman kahato i ra'yn hap Tupana tunug i'e hap ewy. Mi'i hawyi itote ihāite kahato i ra'yn i'atumikoi ko'i.

¹⁹ Uiwyria'in toī wētup ok wētup ok tuereto aipy'-asetpiaria wemig Tupana po piat haria ta'atuminug sa'ag ky'ewiat haria. Waku mi'iria watekyi ahehay wo te'era'aipok Tupana ewawiat hamo.

²⁰ Uwe uwe yt nakuat i nug hat porerokosap Tupana kapiat iminug sa'ag myi mi'i hat tihep

wẽtup ok miit wo'o'apiheg hap kaipyi iminug sa'ag
ahyt po pyi toiporenõtem Tupana piat iehakye-
ra'at hamo. Uiwyria'in yt eweiwaure ro mi'i tã nug
hamo yt waure wo tei'o.

Uito Tiaku ti mekewat Iesui ywyt sese.
Uheyke'et sese Iesui uruty Maria pote. Koitywy
toran na'yn uimiwan.

**Tupana Ehay Satere Mawe Pusupuo
New Testament in Sateré-Mawé (BR:mav:Sateré-Mawé)**
copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Sateré-Mawé

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Sateré-Mawé [mav], Brazil

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Sateré-Mawé

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

xxx

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022
86691f85-c501-5f1f-949e-903f2bbf9ae7